

být srdečná. Problémový mladistvý musí z projevů dospělých cítit úctu (např. když dospělý vstupuje do pokoje mladistvého měl by zaklepat na dveře a ne hned otevřít).

Důležitým prostředkem v terapii je kontakt. Kontakt znamená způsob přiblížení se k mladistvému, umění zjistit co právě prožívá, abychom mu poskytli emocionální podporu a naučili jej, jak se má přijatelným způsobem chovat a projevovat.

Kontakt nemusíme navazovat pouze verbálně, ale i jinými způsoby, např. činností — takovými činnostmi, které mladistvý provádí spolu s dospělým. Taktó může zjistit, že má různé schopnosti, poznat v čem je dobrý a uvědomit si, že není pouze problémový. Diferenciace a individualizace je dalším způsobem rozvíjení motivačních procesů. I když mají problémoví jedinci hodně společného, existují mezi nimi individuální rozdíly. Jde o rozdíly v prostředí, ze kterého přicházejí. Dále se liší inteligencí, v závažnosti svých problémů, i v tom, co každý z nich potřebuje v terapii, jaký potřebuje přístup.

Jsem přesvědčena o důležitosti přísně individuálních terapeutických programů, které jsou realizovatelné právě v otevřených institucích.

Soňa Cpinová

Grantový výzkum na Ústavu pedagogických věd

V průběhu roku 1993 se na Ústavu pedagogických věd FFMU v Brně uskutečnil grantový výzkumný projekt s označením 1176 — 9 „Koncepte vysokoškolské přípravy pracovníků pro školní a profesní poradenství“ (autofi: Libor Hřebíček — Jan Šup, Agentura Rady vysokých škol, MŠMT ČR Praha, 1993, 79 stran textu). V život byl vyvolán řadou neshod a otevřených problémů, se kterými se dnes školní poradci ve své práci potýkají. A také, aby jeho teoreticko-empirickým přínosem byly podpořena výuka ve specializačním vysokoškolském studiu výchovného poradenství na filosofické fakultě MU v Brně.

V závěru roku 1993 pak autofi projektu předložili k oponentnímu řízení zprávu o poměrně podrobném teoreticko-empirickém šetření, v jehož rámci byly v nezbytných souvislostech ukázány tři podstatné obsahové, problémové okruhy: -možnosti a omezení poradenství na školách; -objektivní požadavky na osobnostní profil poradců; -systém vysokoškolské přípravy jako adekvátní způsob kvalifikace moderních poradenských pracovníků.

Uskutečněné zkoumání mělo systémový, teoretickoempirický ráz. Patříčné analýze byla tudíž podrobena jak teorie tak i praxe školního poradenství, resp. pojmání rolí a profilů poradců ve vyspělých zemích a školství světa. Zvláště pozorně byly studovány příslušné zdroje informací z USA, Kanady, Německa, Francie, Anglie a Švýcarska. Byly přitom vystopovány tendence, jež se posléze jevily jako jedny z podstatných výsledků celého výzkumu. Hlavní z nich — a ve zkratce — lze uvést: -vyspělé poradenské služby jsou standardem ve vybavení škol všech typů; -školní poradci působí v obou základních fázích edukativního procesu, a to ve fázi preventivní i při nástupu různých výchovných a vzdělávacích potíží; — v práci poradců figurují jak formy individuálních postupů tak i formy poradenství skupinového a aktivity metodické, koordinační, průzkumové; -nasazení počítačů a počítačových programů ve školním poradenství je masové; poradci se angažují v podstatě ve třech základních směrech práce s dětmi, mladistvými, učiteli a širší veřejností: v podpoře profesního vývoje, v podpoře rozvoje edukativního a vzdělávacího a v činnostech ve prospěch školního a personálního managementu; pro výkon funkcí školních poradců se vesměs požaduje kvalifikace založená na postgraduálním speciálním vysokoškolském studiu; — kvalitní kvalifikace poradců závisí na třech — logicky spjatých — souborech studijních disciplín: všeobecně vzdělávacích, obecně odborných a speciálně poradenských.

Další podstatnou položkou ve výzkumném šetření byla empirická sonda do středněškolské poradenské praxe vybraných škol v moravském regionu. Formou studia dokumentace a prostřednictvím řízených rozhovorů s výchovnými poradci a řediteli 43 středních škol se došlo k obrazu reality, která má výrazně rozporné stránky. Na jedné straně mladiství na těchto školách vykazují přímo přemíru problémů, potíží a potřeb, jež si zcela objektivně žádají specifickou poradenskou podporu

a na druhé straně podmínky pro práci poradců jsou naprosto nevyhovující. Na řadě škol tito pracovníci vůbec chybí. A podstatné je i to, že kvalifikační úroveň a kompetentnost poradců je pod úrovní denně se nastolujících výchovných problémů. Její vinou se konzervuje neuspokojivý stav, který přetrvává ve školním poradenství od let sedmdesátých a osmdesátých. Ústy prošetřovaných poradců přímo zaznělo, že jejich budoucí zkvalitněná odborná průprava — mimo jiné — může být principiálním krokem v dalším vývoji v této oblasti.

Stěžejní částí výzkumu bylo koncipování inovovaného modelu vysokoškolské specializační přípravy poradců pro základní a střední školy. V závěrečné zprávě v uvedeném směru mají výrazné místo následující aspekty: - metodologické základy studijního modelu poradenství, - učební plán studia, - učební osnovy studia. Vychází se z pojmu výchovný poradce. Jest to typ školského poradenského pracovníka se širokým odborným profilem a pracovním záběrem. Vysokoškolská příprava pro nabytí příslušné kvalifikace se definuje jako typ specializačního vysokoškolského studia výchovného poradenství. Jeho cíl spočívá v tom, připravit absolventy jako vysoce kvalifikované odborníky, schopné specificky poradensky řešit problémy na úsecích

- školního a profesního poradenství,
- výchovného, vzdělávacího a speciálně sociálního poradenství,
- poradenství pro školní management.

Podstata kvalifikace výchovného poradce a její konkrétní terénní realizace nepochybně nespočívá v tom, zvládnout v plné hloubce všechny úkoly (jak si je v poradenství lze představit), nýbrž řešit je servisně, v jejich školské, organické celistvosti, jakož i v úzké návaznosti na další specializované poradenské služby a instituce (psychologické poradny, psychiatricko-psychologická klinická zařízení, profesní poradenská centra u úřadů práce atp). Svým rozsahem je studium čtyřsemestrové. Pro frekventanty-učitele všeobecně vzdělávacích předmětů a i dalších odborných disciplín na SŠ, kteří hodlají absolvovat specializační kurs distanční formou, organizuje se nultý semestr s náplní obecně odborných, pedopsychologických a sociologických disciplín.

Inovovaný model studia výchovného poradenství se v současnosti a v jeho první verzi prakticky ověřuje na FF MU v Brně. Dosavadní zkušenosti s jeho provozem lze shrnout: lze jej zavádět na těch vysokých školách, kde existují vedle sebe odborná pracoviště typu — katedry (ústavy) pedagogických a psychologických věd. A rovněž jsou pro výuku k dispozici učitelé s příslušnou poradenskou terénní praxí. Nezbytné jsou kontakty s mimoškolskými zařízeními a možnostmi pro praxe, stáže atp. na kvalitních základních a středních školách, na pedagogicko-psychologických poradnách a úřadech práce. Řešitelské pracoviště — Ústav pedagogických věd FF MU — je schopen poskytnout na požádání příslušnou teorii i úplnou výukovou dokumentaci z prakticky odzkoušeného projektu výuky.

V úplném závěru zde popisované výzkumné zprávy je vhodné naznačit, že model studia výchovných poradců představuje jeho počáteční vizi. Do budoucna budou potřebná další šetření, zpřesňování, resp. rozšiřující propracovávání projektu. A to počínaje studiem klientely na ZŠ a SŠ — přes ověřování stylu práce a kvality zvládnutí úkolů výchovnými poradci — až procesem utváření potřebných profesních dovedností těchto odborníků konče. V naznačených směrech jsou stávající autoři projektu připraveni pro spolupráci a výměnu informací s dalšími zainteresovanými pracovníky.

Libor Hřebíček

Na návštěvě USA

Během svého pobytu ve Spojených Státech Amerických jsem navštívila dvě školy — Elementary School a High school. V obou školách se mi velmi líbilo a podělm se s vámi o některé postřehy.

Elementary School byla přizemní budova s asi 12 třídami, ředitelkou, pracovním sekretářkou, knihovnou, velkou tělocvičnou a jídelnou. Třídy se jen málo lišily od našich — byly vybaveny klasickou černou tabulí, pracovním stolem učitelky a lavicemi pro žáky. Na stěnách visely mapy